

ताप्ली गाउँपालिका
जिल्ला, उदयपुर, कोशी प्रदेश, नेपाल
स्थानीय राजपत्र
ताप्ली गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड: ९

संख्या: ०५

मिति २०८२/१०/०१

भाग २

नेपालको संविधान २०७२ को दफा २२६ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम ताप्ली गाउँपालिकाको गाउँ कार्यपालिकाद्वारा तयार गरिएको तपशिलमा उल्लेखित कार्यविधि, गाउँपालिकाको स्थानीय राजपत्र सम्बन्धी कार्यविधि २०७४ अनुसार सर्वसाधारणको जानकारीको लागि देहायबमोजिम प्रकाशन गरिएको छ ।

ताप्ली अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०८२

प्रस्तावना:

ताप्ली गाउँपालिकाभित्रका कुनैपनि नागरिकहरूलाई स्वास्थ्य सेवाबाट बञ्चित हुने अवस्था आउन नदिन उपलब्ध स्रोत र साधनहरूको समुचित प्रयोग गर्दै नेपालको संविधानले स्थानिय तहलाई प्रत्याभूत गरेको स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकारलाई कार्यान्वयन गर्न, गाउँपालिकाबाट उपलब्ध हुने स्वास्थ्य सेवालाई सहज, प्रभावकारी, व्यवस्थित र गुणस्तरीय बनाउन, गाउँपालिकाले स्थापना गरेको ताप्ली आधारभूत अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको गठन तथा काम कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी विधि निर्धारण गर्न वाञ्छनीय भएकोले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा (४) को “ख” को अधिनमा रही यो कार्यविधि बनाएको छ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संछिप्त नाम र प्रारम्भ:

- (क) यो कार्यविधिको नाम ताप्ली गाउँपालिकाको “ताप्ली अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८२ रहेको छ।
- (ख) यो कार्यविधि गाउँ कार्यपालिकाबाट पारित भएको मितिदेखि लागू हुनेछ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,-

- (क) “अस्पताल” भन्नाले ताप्ली गाउँपालिकाले संचालन गरेको ताप्ली गाउँपालिका आधारभूत अस्पताललाई सम्झनुपर्छ।
- (ख) “अध्यक्ष” भन्नाले ताप्ली गाउँपालिकाको अध्यक्ष सम्झनुपर्छ।
- (ग) “उपाध्यक्ष” भन्नाले ताप्ली गाउँपालिकाको उपाध्यक्ष सम्झनुपर्छ।
- (घ) “अस्पताल प्रमुख” भन्नाले अस्पतालमा कार्यरत चिकित्सक मध्ये सबैभन्दा जेष्ठ कर्मचारी लाई सम्झनु पर्छ।
- (ङ) “कार्यपालिका” भन्नाले ताप्ली गाउँपालिकाको कार्यपालिका सम्झनुपर्छ।
- (च) “कार्यविधि” भन्नाले आधारभूत अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८२ सम्झनुपर्छ।
- (छ) “संयोजक” भन्नाले स्थायी कर्मचारी मध्ये बाट समितिले गाउँपालिका र अन्य निकाय संग समन्वय, पत्राचार अदि कार्य गर्न तोकेको व्यक्तिलाई सम्झनुपर्छ।
- (ज) “चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मी” भन्नाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित परिषद्बाट अनुमति प्राप्त व्यक्ति सम्झनुपर्छ।
- (झ) “गाउँपालिका” भन्नाले ताप्ली गाउँपालिका सम्झनुपर्छ।

- (ज) “गाउँपालिका क्षेत्र” भन्नाले ताप्ली गाउँपालिकाको भू-भाग सम्झनुपर्छ।
- (ट) “पदाधिकारी” भन्नाले व्यवस्थापन समिति अध्यक्ष, उपाध्यक्ष र सदस्य लगायतका पदाधिकारीलाई सम्झनुपर्छ।
- (ठ) “समिति” भन्नाले दफा ३ बमोजिम गठित आधारभूत अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनुपर्छ।
- (ड) “शाखा” भन्नाले कार्यपालिकाको जनस्वास्थ्य शाखा सम्झनुपर्छ।

परिच्छेद-२

अस्पताल व्यवस्थापन समितिको गठन तथा संचालन

३. समितिको गठन:

- (१) अस्पतालको संचालन तथा व्यवस्थापनको लागि देहाय बमोजिमको एक व्यवस्थापन समिति हुनेछ।

(क) गाउँपालिका अध्यक्ष	-संयोजक
(ख) गाउँपालिका उपाध्यक्ष	-सदस्य
(ग) सामाजिक विकास समिति संयोजक	-सदस्य
(घ) अस्पताल रहेको वडाको अध्यक्ष	-सदस्य
(ङ) स्वास्थ्य क्षेत्रमा क्रियाशिल स्थानीय स्वास्थ्यक्षेत्रको विज्ञहरू मध्ये अध्यक्षले तोकेको कम्तिमा एक दलित महिला सहित दुई जना	-सदस्य
(च) गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	-सदस्य
(छ) गाउँपालिकाको स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	-सदस्य
(ज) अस्पताल प्रमुख	-सदस्य
(झ) अस्पतालको प्रशासन हेर्ने कर्मचारी	-सदस्य सचिव

- (२) समितिले आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य क्षेत्रका विषय विज्ञ, इन्जिनियर, जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीलाई बैठकमा आमन्त्रित गर्न सक्नेछ।

४. पदावधि:

- समितिका पदाधिकारीहरूको पदावधि नियुक्ति भएको मितिले पाँच वर्षको हुनेछ। तर, पदाधिकारीको पदावधि बाँकी रहँदै स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भएमा पदावधि स्वतः समाप्त हुनेछ।

५. पदावधि रिक्त हुने: निम्न अवस्थामा मनोनित सदस्यहरुको पद रिक्त हुनेछ;

- (क) मृत्यु भएमा,
- (ख) व्यवस्थापन समिति समक्ष लिखित राजिनामा दिएमा
- (ग) बिना सूचना लगातार तीनपटक सम्म समितिको बैठकमा अनुपस्थित भएमा।
- (घ) फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट कसुरदार ठहरिएमा
- (ङ) स्वास्थ्य संस्थाको अहित हुने काम गरेको प्रमाणित भई समितिको निर्णयले बर्खास्त गरेमा।

६. काम, कर्तव्य र अधिकार: समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय वमोजिम हुनेछ:-

- (क) नेपाल सरकारबाट जारी गरिएको आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाह र न्यूनतम सेवा मापदण्ड कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गराउने।
- (ख) अस्पतालबाट गुणस्तरीय, प्रभावकारी एवम् दीगो सेवा प्रवाहको लागि स्वास्थ्य संस्थाको उन्नति र विकाशको सन्दर्भमा आवश्यक नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा र निर्णय गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने।
- (ग) अस्पतालको नियमित संचालन र व्यवस्थापनको लागि आवश्यक स्रोत साधन जुटाउन पहल गर्ने, वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्ने।
- (घ) अस्पतालबाट प्रवाह भएका सेवाहरुको नियमित अनुगमन र समीक्षा गरी सेवाको निरन्तर रूपमा गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न आवश्यक निर्णय लिने।
- (ङ) स्वास्थ्य सेवा तथा सुविधा सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड कार्यान्वयनको सुनिश्चितताको लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने।
- (च) अस्पतालमा कार्यरत जनशक्तिको उपलब्धता, क्षमता विकास एवम् वृत्ति विकासको लागि आवश्यक कार्य गर्ने। अस्पतालको जनशक्तिको सेवा, शर्त, पारिश्रमिक र अन्य सुविधाहरुका सम्बन्धमा कार्यपालिकालाई सिफारिस गर्ने।
- (छ) सर्वसुलभ र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको पहुँच सुनिश्चित गराउनका लागि आवश्यक मानव स्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने तथा सेवा प्रदायक र स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई सहज रूपमा कार्य गर्न अनुकूल तथा सुरक्षित वातावरण सृजना गर्ने र उच्च कार्य सम्पादनका लागि प्रोत्साहित गर्ने।
- (ज) स्वास्थ्य सेवाको पहुँचबाट वञ्चित स्थानीय समुदायलाई स्वास्थ्य सेवाको पहुँचको सुनिश्चितता दिलाउन आवश्यक कार्यहरु गर्ने।
- (झ) भूगोल, अल्पसंख्यक, आदिवासी जनजाति, ज्येष्ठ नागरिक, विपन्न वर्ग, अपांगता भएका, बालबालिका, किशोर किशोरी, महिला समूह समेतलाई मध्यनजर राखी अस्पतालको प्राथमिकता र योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने/गराउने।

- (ज) स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम, खोप कार्यक्रम, बाल स्वास्थ्य तथा मातृशिशु सुरक्षा कार्यक्रम जस्ता राष्ट्रिय अभियान तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने।
- (ट) अति विपन्न, असहाय तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई निःशुल्क वा सहूलियतपूर्ण स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने।
- (ठ) अस्पतालको भौतिक सम्पत्तिको एकिन तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्न एवं सम्पत्तिको संरक्षण तथा मर्मत सम्भारको व्यवस्थापन गर्ने।
- (ड) अस्पतालबाट दिईने सेवाको लक्ष्य अनुसार प्रगति भए नभएको अनुगमन गर्ने।
- (ढ) भौगोलिक कार्यक्षेत्र भित्रको स्वास्थ्य समस्या र आवश्यकताको विश्लेषण गरी तथ्यमा आधारित योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने।
- (ण) स्वास्थ्य सेवामा सुशासन, जन सहभागिता र सामाजिक जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्ने, सेवाग्राहीमैत्री स्वास्थ्य सेवालार्ई सुदृढीकरण गर्न सहयोग तथा सहजीकरण गर्ने।
- (त) विद्युतीय स्वास्थ्यको अवधारणा कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिका अन्तर्गतका गाउँपालिका सामाजिक विकास समिति र जन स्वास्थ्य शाखासँग आवश्यक समन्वय गर्ने।
- (थ) अधिल्लो बैठकले गरेका निर्णयहरूको कार्यान्वयनको स्थितिबारे पुनरावलोकन गरी जनस्वास्थ्यका कार्यक्रम तथा स्वास्थ्य सेवा संचालन आदिमा आएका समस्या समाधान गर्न पहल गर्ने र समाधान हुन नसकेका समस्याहरू समाधानका लागि गाउँपालिका तथा सम्बन्धित निकाय समक्ष पठाउने।
- (द) अस्पतालले लिने सेवा शुल्क निर्धारण गर्नका लागि कार्यपालिकालार्ई सिफारिस गर्ने।
- (ध) अस्पतालको विकासका लागि आर्थिक तथा अन्य सहयोग जुटाउन सम्बन्धित निकायहरूसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गर्ने।
- (न) अस्पताल सञ्चालनको लागि गाउँपालिकाले दिएका निर्देशनहरू र स्वीकृत कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्ने/गराउने।
- (प) अस्पतालबाट सेवा प्रवाहको क्रममा आएका गुनासोहरूको उचित सम्बोधन र व्यवस्थापन गर्ने।
- (फ) अस्पतालको मासिक प्रगति प्रतिवेदन हरेक महिना एच.एम.आइ.एस. अनुसार तयार गरि डि.एच.आई.एस. २ मा तथ्याङ्क प्रविष्ट गर्ने।

- (ब) नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, प्रचलित कानून र नीति बमोजिम स्वास्थ्य सम्बन्धी स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकारहरू कार्यान्वयनका लागि व्यवस्थापन, समन्वय र सहयोग गर्ने।
- (भ) संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले चलाएका स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम तथा अभियानहरू संचालनका लागि समन्वय र सहयोग गर्ने।
- (म) गाउँपालिकाले तोके बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने।

७. समितिको बैठक र सञ्चालन विधि:

- (१) समितिको अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य सचिवले कम्तिमा त्रैमासिक रूपमा एक पटक समितिको बैठक बोलाउनु पर्नेछ। तर आवश्यकता अनुसार जुनसुकै अवस्थामा पनि बैठक बस्न सक्नेछ।
- (२) समितिका सदस्यहरूको बहुमतको उपस्थिति भएमा बैठकको गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ।
- (३) समितिको निर्णय उपस्थित सदस्यहरूको बहुमतबाट हुनेछ। कुनै विषयमा मत विभाजन भई बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिन पाउनेछन्। तर आमन्त्रित सदस्यले मतदानमा भाग लिन पाउने छैनन्।
- (४) समितिको अध्यक्षको अध्यक्षतामा बैठक बस्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षको अध्यक्षतामा बैठक संचालन हुनेछ।
- (५) बैठकको निर्णय सदस्य सचिवले प्रमाणित गर्नेछन्।
- (६) व्यवस्थापन समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गर्नेछ।

परिच्छेद-३

कोष तथा लेखा परीक्षण

द. अस्पतालको कोष:

- (१) अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको नाममा छुट्टै कोष रहनेछ।
- (२) उप दफा (१) बमोजिमको कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन् र स्वास्थ्य संस्थाको खर्च सो कोषबाट व्यहोरिनेछ।
 - (क) नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रकम।
 - (ख) गाउँपालिकाबाट प्राप्त रकम।

- (ग) अस्पतालको आम्दानीबाट प्राप्त रकम।
 - (घ) कुनै व्यक्ति, स्वदेशी विदेशी दाता, गुठी वा संस्थाबाट प्राप्त रकम।
 - (ङ) व्यवस्थापन समितिको पहलबाट प्राप्त रकम।
 - (च) अस्पतालले संचालन गरेको सेवा वापत प्राप्त रकम।
 - (छ) वैदेशिक अनुदान, संघ संस्था वा व्यक्तिबाट प्राप्त अनुदान वा सहयोग रकम।
 - (ज) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम।
- (३) उपनियम (२) को खण्ड (छ) बमोजिमको रकम प्राप्त गर्नु अगाडि प्रचलित कानून बमोजिम स्विकृति लिनुपर्नेछ।
 - (४) अस्पताललाई प्राप्त हुने सबै प्रकारका आम्दानी उपदफा (१) बमोजिमको कोष खातामा जम्मा गर्नुपर्नेछ।
 - (५) अस्पताल व्यवस्थापन समितिको तर्फबाट गरिने सम्पूर्ण खर्च उपदफा (१) बमोजिमको कोषबाट हुनेछ।
 - (६) समितिले अस्पतालको नियमित स्वास्थ्य सेवा प्रवाह र जनस्वास्थ्यका प्रचलित मापदण्ड एवं मूल्य मान्यता प्रतिकूल नहुने कुराको सुनिश्चित गरी आन्तरिक स्रोत साधन व्यवस्थापन गर्न अस्पतालको भौतिक सम्पत्तिको सदुपयोग गर्न सक्नेछ।

९. कोष तथा खाता संचालन:

- (१) व्यवस्थापन समिति र अस्पतालको आय व्यय दुरुस्त राख्न समितिले निर्णय गरी तोकिएका व्यवस्थापन समितिबाट १ जना र कर्मचारीबाट १ जना गरि २ जनाको संयुक्त दस्तखत बाट खाता सञ्चालन हुनेछ।
- (२) अस्पतालको आय व्ययको लेखा व्यवस्थापन नेपाल सरकारले अपनाएको ढाँचा बमोजिम हुनेछ।
- (३) कोषको खाता संचालन समितिले निर्णय गरे बमोजिम सरकारी कारोबार गर्न स्विकृति प्राप्त बैंक तथा वित्तिय संस्थामा हुनेछ। साथै सो खाता प्रचलित कानून बमोजिम सञ्चालन हुनेछ।
- (४) अस्पतालको आर्थिक कारोबारको उत्तरदायित्व, जिम्मेवारी र जवाफदेहिता आर्थिक कारोबारको निर्णयकर्ता र सम्बन्धित खाता सञ्चालन गर्न अधिकार प्राप्त कर्मचारीको हुनेछ।
- (५) अस्पतालको आम्दानी र खर्चको अभिलेख, आम्दानी र खर्च सम्बन्धी कार्यविधि, लेखाको अभिलेखको सिद्धान्त, आर्थिक विवरण तयारी, सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी व्यवस्थापन, आय व्यय तथा सम्पत्तिको विवरण तयारी, आन्तरिक

लेखापरीक्षणको सिद्धान्त, बेरुजु अभिलेख, बेरुजु फछ्यौट लगायतका विषयहरू प्रचलित आर्थिक कार्यविधि सम्बन्धी कानून बमोजिम हुनेछ।

- (६) अस्पताललाई आवश्यक पर्ने निर्माण, मालसामान, परामर्श सेवा र अन्य सेवाको खरिद सम्बन्धी व्यवस्था र खरिद प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली बमोजिम हुनेछ।

१०. लेखा परीक्षण:

- (१) अस्पताल व्यवस्थापन समितिले तोकिए बमोजिम अस्पतालको आय व्ययको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कायम गर्नेछ।
- (२) आन्तरिक लेखा परीक्षण गाउँपालिकाको आन्तरिक लेखा परीक्षण शाखाबाट हुनेछ।
- (३) समितिको अन्तिम लेखा परिक्षण गाउँपालिकाको श्रेस्ता सँगै महालेखा परिक्षक वा निजले तोकेको लेखा परीक्षकबाट हुनेछ।

११. बैठक भत्ता: समितिका सदस्यहरूको बैठक भत्ता तथा बैठक सम्बन्धि अन्य खर्च गाउँपालिकाको आर्थिक नियमावली बमोजिम व्यवस्थापन समितिको आम्दानीबाट व्यहोर्ने गरी हुनेछ।

१२. सेवा शुल्क सम्बन्धि व्यवस्था: अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवाको आवश्यक शुल्क समितिको सिफारिसमा कार्यपालिकाले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ। तर, निःशुल्क भनी तोकिएका सेवाको शुल्क लिन पाइनेछैन।

परिच्छेद-४

जनशक्ति, औषधी तथा उपकरणको व्यवस्थापन

१३. कर्मचारी व्यवस्थापन:

- (१) अस्पतालमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र गाउँपालिकाले दरवन्दी निर्धारण गरे अनुसारको देहाय बमोजिमका कर्मचारीको व्यवस्था हुनेछ।
- (क) स्थायी-> नेपाल सरकारको स्वास्थ्य सेवाबाट समायोजन भइ आएका स्वास्थ्य जनशक्ति र लोकसेवाबाट पदपूर्ति हुने स्थायी जनशक्ति,

- (ख) करार-> करार सेवामा भर्ना गरिएका जनशक्ति,
- (ग) अभ्यासकर्ता-> छात्रवृत्ति प्राप्त गरी अध्ययनरत विद्यार्थीहरूले अनिवार्य सेवा गर्नुपर्ने जनशक्ति तथा पूर्ण वा आंशिक रूपमा गाउँपालिकाको सहयोग प्राप्त गरी छात्रवृत्तिमा अध्ययन गरेका विद्यार्थी
- (घ) विषय विज्ञको रूपमा वैतनिक वा अवैतनिक स्वच्छिक सेवा उपलब्ध गराएका व्यक्तिहरू
- (ङ) विभिन्न शैक्षिक संस्थाहरूबाट इन्टर्नसिप (OJT) विद्यार्थीहरू
- (२) अस्पतालको सेवा प्रवाह उपदफा (१) बमोजिमको कर्मचारीबाट गराउन अपुग भएमा अस्पतालले गाउँपालिकाको स्वीकृति लिई आफ्नै स्रोतबाट आर्थिक व्यवस्थापन गर्ने गरी सेवा करारमा थप कर्मचारी नियुक्ति गर्न सक्नेछ।
- (३) सेवा करार वा करार सेवामा कर्मचारी नियुक्ति गर्दा खुला प्रतिस्पर्धात्मक पद्धती अनुरूप प्रचलित कानून बमोजिमको कार्यविधि अपनाउनु पर्नेछ।
- (४) अस्पतालमा कार्यरत रहेका उपदफा (२) बमोजिमका कर्मचारीहरूको सेवा शर्त र सुविधा प्रचलित कानूनमा व्यवस्था भए भन्दा कम नहुने गरी समितिले निर्धारण गर्नेछ।
- (५) यो कार्यविधि प्रारम्भ हुँदाका वखत अस्पतालमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई व्यवस्थापन समितिले आर्थिक सक्षमता भएको अवस्थामा थप सुविधाको व्यवस्था गर्न सक्नेछ।
- (६) नियमित बाहेक आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्यकर्मीलाई समितिले निर्णय गरी थप सुविधा उपलब्ध गराउन सक्नेछ।
- (७) कार्यपालिकाले व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा जनशक्तिको दरबन्दी संशोधन गर्नसक्नेछ।
- (८) कार्यपालिकाले अस्पताललाई आवश्यक पर्ने जनशक्तिको भर्ना र छनौट गरी अस्पताललाई सिफारिस गर्नेछ।
- (९) कार्यालय प्रमुखको रूपमा अस्पताल प्रमुखले कार्य गर्नेछ।
- (१०) अस्पतालका प्रमुखसँग प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले र अन्य कर्मचारीसँग अस्पताल प्रमुखले कार्यसम्पादन करार गर्नुपर्नेछ।
- (११) समितिले जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धिको लागि आवश्यकता अनुसार तालिम तथा प्रशिक्षण गराउनेछ।
- (१२) समितिले अस्पताल मार्फत विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्दा आवश्यक जनशक्ति अपुग भएमा कार्यपालिकाको स्वीकृतिमा जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नेछ।
- (१३) समितिले गाउँपालिकासँग समन्वय गरी सरकारी, निजी तथा गैरसरकारी स्वास्थ्य संस्थासँगको साझेदारीमा सेवा करारमार्फत पनि जनशक्ति व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ।

१४. अभ्यासकर्ता सम्न्धी व्यवस्था:

अस्पतालमा स्वास्थ्य सेवा प्रवाह नियमित र प्रभावकारी बनाउन थप जनशक्ति आवश्यक भएमा नेपाल सरकारको छात्रवृत्तिमा अध्ययन गरेका विद्यार्थी तथा न्यूनतम शैक्षिक योग्यता पुगि सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएका साथै अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई अस्पतालले प्रचलित कानून बमोजिम अभ्यासकर्ताको रूपमा नियमानुसार लगाउन सक्नेछ।

१५. कर्मचारी तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सेवा सुविधा:

कर्मचारी तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सम्पूर्ण सेवा, सुविधा, अतिरिक्त समय, रात्रिकालीन सेवा तथा सट्टा बिदा प्रचलित कानून बमोजिम तथा समितिले सिफारिसमा कार्यपालिकाले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ।

१६. अस्पताल प्रमुखको काम कर्तव्य र अधिकार:

- (१) अस्पताल व्यवस्थापन समितिको अधिनमा रहि नेपाल सरकारबाट जारी गरिएका आधारभुत स्वास्थ्य सेवा तथा आवश्यकता अनुसार विशेषज्ञ सेवा प्रवाह गर्न न्यूनतम सेवा मापदण्डलाई कार्यन्वयन गर्ने र अस्पतालको दैनिक सेवा सञ्चालन गर्ने।
- (२) अस्पताल सञ्चालनका लागि सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने।
- (३) अस्पताल सञ्चालनका लागि वार्षिक बजेट, कार्यक्रम तयार गरी कार्यपालिकामा पेश गर्ने।
- (४) अस्पतालको गुणस्तर कायम राख्न, क्षमता अभिवृद्धि गर्न, स्तर उन्नति गर्न तथा अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्न समितिले तोके बमोजिम हुनेछ।
- (५) अस्पतालको कार्यालय प्रमुख भई कामकाज गर्ने।

१७. संयोजकको काम कर्तव्य र अधिकार:

- (१) अस्पतालको दैनिक सेवा सञ्चालन गर्न गाउँपालिका तथा अन्य निकायहरूसँग समन्वय गर्ने।
- (२) अस्पताल व्यवस्थापन समितिको निर्णय निर्देशन कार्यन्वयन गराउने।
- (३) अस्पतालको गुणस्तर कायम राख्न, क्षमता अभिवृद्धि गर्न, स्तर उन्नति गर्न तथा अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्न समितिले तोके बमोजिम हुनेछ।
- (४) गाउँपालिका, समिति र अस्पताल प्रमुखले तोके बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने।

१८. औषधी खरिद, भण्डारण तथा वितरण:

- (१) गाउँपालिकाबाट निःशुल्क वितरण गर्ने औषधी तथा अस्पताल फार्मेसीबाट विक्री वितरण गर्ने औषधी अपर्याप्त भएमा गाउँपालिकासंगको समन्वयमा अस्पतालले आवश्यक औषधी खरीद गर्न सक्नेछ।
- (२) अस्पतालले वार्षिक रूपमा आवश्यक पर्ने औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको अनुमान गरी वार्षिक खरीद योजना बनाई गाउँपालिकाबाट स्वीकृत गर्नुपर्नेछ।
- (३) अस्पतालले निःशुल्क उपलब्ध गराउने औषधी नियमित रूपमा उपलब्धताको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।
- (४) अस्पतालले अस्पतालमा आउने विरामीको संख्या तथा रोगको आधारमा औषधीको माग तथा आपूर्तिको नियमित सन्तुलनको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।
- (५) औषधी नष्ट हुनबाट बचाउन तथा गुणस्तर कायम गर्न नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड अनुसार औषधि भण्डारण गर्नुपर्नेछ।
- (६) औषधी आपूर्ति तथा वितरणलाई पारदर्शी बनाउन अस्पताल प्रमुखले एकजना व्यक्ति तोक्नेछ।
- (७) उपदफा (६) बमोजिम तोकिएको व्यक्तिले नियमित जिन्सी सेस्ता मिलाउनुपर्ने र दैनिक औषधीको खपतलाई मौज्जात दैनिक अभिलेख राख्नुपर्ने साथै उपकरणको विवरण दुरुस्त राख्नुपर्नेछ।
- (८) स्टोर किपरले खर्च भएर जाने र नजाने जिन्सी रजिष्टरको लगत राखी व्यवस्थापन समितिसमक्ष त्रैमासिक रूपमा पेश गर्नुपर्नेछ।
- (९) प्रेस्कृप्सन अनुसार औषधीको समुचित प्रयोगको लागि सेवाग्राही वा हेरचाह गर्ने व्यक्ति वा औषधी लिन आउने व्यक्तिलाई औषधी दिने व्यक्तिले निम्न बमोजिम जानकारी दिनुपर्नेछ।
 - (क) औषधीको सेवन विधि र मात्रा
 - (ख) औषधीको सेवन अवधि
 - (ग) औषधीबाट हुनसक्ने प्रति असर
 - (घ) औषधी सेवन अवधिभर अपनाउनुपर्ने सावधानी
 - (ङ) औषधी सुरक्षित राख्ने स्थान र विधि।
- (१०) औषधी वितरण गर्दा औषधी विक्री वितरण सम्बन्धी संहिता र औषधी सम्बन्धी प्रचलित कानूनको पालना गर्नुपर्नेछ।
- (११) अस्पतालले आपूर्ति व्यवस्थापन सूचनाप्रणालीमा नियमित रूपमा औषधी उपकरणको विवरण पठाउनुपर्नेछ।

१९. फार्मेसी संचालन गर्ने:

- (१) निःशुल्क औषधी वितरण तथा अस्पतालमा आवश्यक औषधी विक्री वितरण गर्न अस्पतालले फार्मसी संचालन गर्नेछ।
- (२) फार्मसीमार्फत विक्री वितरण गर्ने औषधीको व्यवस्थापन गाउँपालिकाको समन्वयमा अस्पतालले गर्नेछ।
- (३) फार्मसी संचालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून र फार्मसी संचालन निर्देशिका बमोजिम हुनेछ।

२०. एम्बुलेन्स संचालन:

- (१) अस्पतालले आफ्नै स्रोतबाट वा अन्य संघ संस्थाको सहयोग र साझेदारीमा एम्बुलेन्स संचालन गर्न सक्नेछ।
- (२) एम्बुलेन्स संचालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

२१. आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थापन:

- (१) अस्पतालले २४ सै घण्टा आकस्मिक सेवा प्रदान गर्नुपर्नेछ।
- (२) अस्पतालमा सम्भव हुने उपचार तत्काल गर्ने र थप उपचार आवश्यक भएमा उपयुक्त स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नुपर्नेछ।
- (३) अस्पतालले प्रदान गर्ने आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको विवरण, सम्बन्धित स्वास्थ्यकर्मीको जिम्मेवारी र कर्तव्य समेत खुल्नेगरी आकस्मिक उपचार कक्षमा सबैले देखे ठाउँमा राख्नुपर्नेछ।
- (४) अस्पतालले प्रदान गरेको सेवामध्ये आधारभूत स्वास्थ्य सेवाभित्र पर्ने आकस्मिक उपचार निःशुल्क उपलब्ध गराउनुपर्नेछ र आधारभूत सेवा बाहेकका आकस्मिक उपचारको खर्चको व्यवस्थापन स्वास्थ्य बीमा भएको हकमा सोही बीमाबाट र बीमा नभएको वा बीमा रकमले नपुगेको अवस्थामा सम्बन्धित व्यक्ति, निजको अभिभावक, परिवारका सदस्य, संरक्षक वा संरक्षकत्व गरिरहेको व्यक्तिले व्यहोर्नुपर्नेछ।
- (५) अस्पतालमा कसैलाई पनि आकस्मिक उपचार सेवाबाट वञ्चित गरिने छैन। अतिविपन्न, बेवारिसे, तत्काल संरक्षक र अभिभावक नभएका सेवाग्राहीलाई गाउँपालिकाको आकस्मिक उपचार कोषबाट वा अन्य शिर्षकबाट खर्च व्यहोर्नेगरी आकस्मिक सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

२२. सेवा व्यवस्थापन:

- (१) अस्पतालमा प्रशासनिक कार्यालय, ओ.पि.डी., प्रयोगशाला, वार्डहरू, इमेजिङ कक्ष, सल्यक्रिया कक्ष, आकस्मिक कक्ष, फार्मोसी, क्यान्टिन, सोधपुछ-दर्ता कक्ष, प्रतिक्षालय लगायत प्रचलित मापदण्ड बमोजिम गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नका लागि आवश्यक न्युनतम भौतिक पुर्वाधार, उपकरण तथा जनशक्तिको व्यवस्थापन हुनुपर्नेछ।
- (२) अस्पतालले बहिरंग विभागमा आउने विरामीको चापका आधारमा विरामी दर्ता, विशेषज्ञ परामर्श, निदानात्मक सेवाहरू र औषधी कक्षमा छिटोछरितो सेवा दिने व्यवस्था मिलाउने छ।
- (३) अस्पतालले बहिरंग सेवा प्रदान गर्ने विशेषज्ञ चिकित्सक वा अन्य चिकित्सकहरू उपलब्ध हुने समयतालिका (दिन, बार र समय) खुल्नेगरी सबैले देखे ठाउँमा राखेछ।
- (४) अस्पतालले उपलब्ध गराउने भनिएको विशेषज्ञ सेवा सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सकबाटै प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने छ।
- (५) विरामीले आफुले सेवा लिन चाहेको विषयको चिकित्सकबाट सेवा लिन पाउने व्यवस्था सुनिश्चित गर्नेछ।
- (६) अस्पतालले चौबिसै घण्टा चिकित्सक तथा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट आकस्मिक सेवा दिने व्यवस्था मिलाउने छ।
- (७) विरामी वा विरामीको रेखदेख गर्ने व्यक्तिलाई रोग र उपचार पद्धतिबारे स्पष्ट जानकारी दिने व्यवस्था हुनेछ।
- (८) अस्पतालमा विश्व स्वास्थ्य संगठनले निर्धारण गरेका मापदण्ड बमोजिम संक्रमण रोकथाम र नियन्त्रणको व्यवस्था हुनेछ र सोको नियमित र प्रभावकारी अनुगमनको व्यवस्था हुनेछ।
- (९) सेवाप्रदायक चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सुरक्षाको लागि विभिन्न सरुवा रोग विरुद्धको व्यक्तिगत सुरक्षा व्यवस्था गरेको हुनेछ।
- (१०) अस्पतालले नेपाल सरकारबाट संचालित सेवा वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको प्रोटोकल, मापदण्ड, निर्देशिका अनिवार्य रूपमा पालना गरेको हुनेछ।
- (११) अस्पताल हाताभिन्न सेवाग्राही तथा सेवा प्रदायकका लागि शौचालय र हात धुने ठाउँको व्यवस्था हुनुपर्ने छ। शौचालय र हात धुने ठाउँमा नियमित रूपमा पानी र साबुन उपलब्धता गराउनुपर्नेछ।

- (१२) अस्पतालबाट निष्कासन हुने सामान्य तथा स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैला प्रकृतिअनुसार स्रोतमै अलगअलग छुट्याउने, संकलन, ढुवानी तथा उचित विसर्जन गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ।
- (१३) अस्पताल परिसर तथा सेवा दिने कक्षहरू नियमित रूपमा सफासुगंध राख्नुपर्नेछ।
- (१४) अस्पतालमा प्रयोग हुने एप्रोन, पन्जा, टोपी, जुत्ता, तन्ना, तकिया, खोल, रुमाल जस्ता लुगा कपडा धुनका लागि लण्डीको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।
- (१५) अस्पताल हाताभिन्न खाना पकाउने र खाना खाने अलग अलग ठाउँसहितको सफा र सुविधायुक्त क्यान्टिनको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।
- (१६) अस्पतालमा बिरामी र अन्य व्यक्तिहरूका लागि चौबिसै घण्टा विश्व स्वास्थ्य संगठनले तोकेअनुरूपको शुद्धपानी आपूर्ति हुनुपर्नेछ।
- (१७) अस्पताल क्षेत्रभिन्न र सबै विभागहरूमा चौबिसैघण्टा विद्युत आपूर्ति र अटोमेटिक ब्याकअप सिस्टमको व्यवस्था मिलाइएको हुनुपर्नेछ।
- (१८) अस्पतालमा उपचारका लागि आउने विपन्न असहाय, बेवारिसे बिरामीका लागि कुल शैयाको २० प्रतिशत निःशुल्क उपचार अनिवार्य रूपमा उपलब्ध हुनेछ। थप निःशुल्क उपचार समितिको निर्णय अनुसार हुनेछ।
- (१९) उपदफा (१८) बमोजिम उपलब्ध गराएको उपचार सेवाको अभिलेख राखि गाउँ कार्यपालिकामा सोको प्रतिवेदन नियमित रूपमा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।
- (२०) अस्पतालले प्रयोग गर्ने उपकरण तथा औजारहरू समयमा नै मर्मतको व्यवस्था हुनुपर्नेछ। साथै ठुला र गम्भीर प्रकृतिका औजार उपकरणहरू कम्पनीले निर्दिष्ट गरेको मर्मत अवधि अनुसार मर्मतसम्भार कार्ययोजना बनाई सोही अनुसार मर्मत गरेको हुनुपर्नेछ।
- (२१) अस्पतालको भवन, सवारीसाधन, मेसिनरी औजार, यन्त्र, उपकरण, र अन्य बिद्युतीय उपकरणको नियमित मर्मत संभार गर्ने व्यवस्था हुनुपर्नेछ।
- (२२) अस्पतालको वार्ड तथा अन्य उपचार दिने स्थानमा आवश्यकता अनुसार कुरुवा कक्षको प्रबन्ध हुनुपर्नेछ।
- (२३) आपत्कालीन व्यवस्थामा प्रयोग हुने सामग्रीहरूको अलगगै भण्डारण कक्ष हुनुपर्नेछ। यस्तो भण्डारणमा कम्तीमा एक महिनाको लागि अत्यावश्यक सामग्री स्टक राख्ने व्यवस्था हुनुपर्नेछ।
- (२४) अस्पतालमा सुरक्षा व्यवस्थाका लागि सुरक्षागार्डको व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ।

- (२५) अस्पतालमा विभिन्न शाखा तथा इकाईबाट प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाहरू गुणस्तरीय रूपमा संचालन गर्न समितिले छुट्टै कार्य संचालन निर्देशिका तयार गरी लागू गर्नेछ।
- (२६) अस्पतालको सेवा तथा भौतिक संरचना जेष्ठ नागरिक, बालबालिका र अपाङ्गतामैत्री हुनुपर्नेछ। साथै अस्पतालमा हिलचेयर, ट्रली, स्टेचर राख्नुपर्नेछ र त्यस्ता सामग्रीहरू सेवाग्राहीले सहज रूपमा देख्ने ठाउँमा राख्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।
- (२७) स्वास्थ्य सेवा संचालन र पूर्वाधार सम्बन्धि अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून, मापदण्ड र प्रोटोकल बमोजिम गर्नुपर्नेछ।

परिच्छेद-५

सूचना अभिलेखीकरण, गुनासो व्यवस्थापन

२३. अस्पताल सूचना प्रणाली:

- (१) अस्पतालबाट प्रदान गरिएका सेवा सम्बन्धी सम्पूर्ण तथ्याङ्कहरू नियमानुसार अभिलेख व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ।
- (२) अस्पतालले स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी सूचना गाउँपालिका, प्रदेश तथा संघको सम्बन्धित निकायमा आवश्यकता अनुसार उपलब्ध गराउनुपर्नेछ।
- (३) अस्पतालबाट प्रदान भएका सेवा सुविधाहरूको अभिलेखीकरण तथा प्रतिवेदन स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणाली अनुसार हुनेछ।
- (४) बिरामीले स्वास्थ्य संस्थाबाट सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने शुल्क, प्रक्रिया तथा अवधिसमेत खुलाएको अनुसूची -१ बमोजिमको नागरिक बडापत्र अस्पतालको अग्र भागमा देखिने गरी राख्नुपर्नेछ र सोहीअनुरूप सेवाहरू सुनिश्चितता गर्नुपर्नेछ।
- (५) एम्बुलेन्स, दमकल, प्रहरी जस्ता सेवा लगायतको आकस्मिक सेवाका टेलिफोन नम्बरहरू स्पष्ट देखिनेगरी राख्नुपर्नेछ।
- (६) अस्पतालमा आउने बिरामीलाई आवश्यक पर्ने जानकारी गराउन सोधपुछ वा सहायता कक्षको व्यवस्था गरी सेवाग्राहीलाई आवश्यक जानकारी दिने व्यवस्था गरेको हुनुपर्ने छ।

- (७) अस्पतालभित्र प्रभावकारी सूचना सम्प्रेषणका लागि आन्तरिक टेलिफोनको ब्यवस्था साथै आवश्यक आधुनिक संयन्त्रको समुचित व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।
- (८) अस्पतालले प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाका वारेमा समयसमयमा अस्पतालले जनचेतनामूलक अभियान संचालन गरी जनसमुदायलाई जानकारी गराउनेछ।
- (९) अस्पतालले स्वास्थ्य सम्बन्धी तथ्याङ्क नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम नियमित रूपमा स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणालीले तोके बमोजिम प्रेषण तथा डि.एच.आई.एस. टु मा प्रविष्ट गर्नुपर्नेछ।
- (१०) अस्पताल वा स्वास्थ्यकर्मीले संकलन गरेको स्वास्थ्य सम्बन्धी व्यक्तिगत सूचना, कागजात, जानकारी, तथ्याङ्क तथा अभिलेखको गोपनियताको सुनिश्चितता गर्नु अस्पताल तथा स्वास्थ्यकर्मीको जिम्मेवारी हुनेछ।

२४. गुनासो व्यवस्थापन:

- (१) अस्पतालले सबैले देखे ठाँउमा सुझाव तथा उजुरी पेटीका राखे र प्रत्येक हप्ता नियमित रूपमा खोल्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ।
- (२) अस्पतालले स्वास्थ्य सेवासम्बन्धी गुनासो, उजुरी र सुझाव संकलन गर्ने र त्यसको सम्बोधनको लागि छुट्टै एक अधिकारी तोक्नेछ।

२५. प्रेषण सम्बन्धी व्यवस्था:

- (१) उपचारको लागि आएको बिरामीलाई उपयुक्त कारणले उपचार प्रदान गर्न नसकिने अवस्था भएमा अस्पतालले अस्पतालमा उपलब्ध भएको सेवा प्रदान गरी थप उपचारका लागि तुरुन्त त्यस्तो बिरामीलाई उपचार प्रदान गर्न सक्ने स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नुपर्नेछ।
- (२) अस्पतालले प्रेषण गर्ने संस्थाहरूको पूर्व पहिचान गरी सोको अद्यावधिक सूची राख्नु पर्दछ र प्रेषण गर्दा तत्काल सेवाको सुनिश्चितता गरेर मात्र पठाउनु पर्नेछ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिम प्रेषण गर्दा बिरामीको विवरण प्रेषण भएर जाने अस्पतालमा पहिले नै पठाउने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।
- (४) बिरामीलाई अन्य स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्दा अस्पतालले निर्दिष्ट प्रेषण पुर्जा सहित प्रेषण गरी विवरण अद्यावधिक गरी राख्नुपर्नेछ।

- (५) प्रेषण गर्दा अस्पतालले प्रेषण मापदण्ड बमोजिमका न्युनतम उपकरण र सेवा उपलब्ध गराउनुपर्नेछ।
- (६) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सेवाग्राहीको इच्छा बमोजिम निजलाई पायक पर्ने वा चाहेको स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्न बाधा पुग्नेछैन।
- (७) प्रेषण गर्दा गर्भवती महिला, गम्भीर अवस्थाका विरामी र विपन्न नागरिकलाई अस्पतालले एम्बुलेन्स सेवामा सहूलियत प्रदान गर्न सक्नेछ।
- (८) प्रेषण सेवामा लाग्ने एम्बुलेन्स वा यातायात खर्च सम्बन्धी व्यवस्था गाउँपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ।
- (९) प्रेषण भएका विरामीको स्वास्थ्य अवस्था हेरी अस्पतालले उपचारमा प्राथमिकिकरण गर्न सक्नेछ।
- (१०) अस्पतालमा प्रेषण भइ आएका विरामीलाई डिस्चार्ज गर्दा सोको विवरण अद्यावधिक रूपमा राख्नुपर्नेछ।
- (११) उपदफा (१०) बमोजिम डिस्चार्ज गर्दा विरामीलाई देहायका विवरणहरू उल्लेख गरी अनुसूची २ बमोजिमको डिस्चार्ज सारांश दिनुपर्नेछ।
- (क) विरामीको परिचय-पत्र नं.
 - (ख) मूख्य समस्याहरू
 - (ग) परीक्षण विवरण
 - (घ) उपचारको क्रममा अपनाइएको प्रकृया
 - (ङ) उपचारको क्रममा अस्पतालमा रहेको अवधि
 - (च) गरिएको उपचारको विवरण
 - (छ) डिस्चार्ज हुँदाको अवस्था, सो समयमा दिइएको निर्देशन तथा डाइट, व्यायाम, उपचार पद्धति, औषधिको मात्रा, प्रकृया तथा अवधि
 - (ज) पुनः आउनुपर्ने वा नपर्ने जानकारी
 - (झ) निदानात्मक जाँचहरूको रिपोर्टको सारांश
 - (ञ) अन्य आवश्यक कुराहरू

परिच्छेद-६

विविध

२६. अस्पतालको छापः अस्पतालको सम्पूर्ण कामकारबाहीको निमित्त एउटा छुट्टै छाप हुनेछ। छापको नमूना र आकार अनुसूची -३ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ।
२७. अस्पतालको संगठन संरचना: अस्पतालको आफ्नै सङ्गठन संरचना हुनेछ। सङ्गठन संरचना प्रचलित कानून बमोजिम गाउँपालिकाले निर्धारण गर्नेछ।
२८. साझेदारी गर्नसक्ने: अस्पतालले अस्पतालको सेवालार्ई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन अस्पतालको स्तरोन्नती सरसफाई तथा फोहोर व्यवस्थापन, क्यान्टिन, सुरक्षा व्यवस्था, लन्ड्री तथा एम्बुलेन्स सेवा लगायतका व्यवस्थापन गर्न र विशेषज्ञ सेवा संचालन गर्न गाउँपालिकासँग समन्वय गरी आवश्यकता अनुसार प्रचलित कानून बमोजिम समुदायिक, सरकारी, निजी तथा गैरसरकारी निकाय वा संस्थासंग सम्झौता वा साझेदारीमा गर्न सक्नेछ।
२९. वार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्ने: समितिले वर्षभरीको काम कारवाहीको प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको एक महिना भित्र गाउँपालिका समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ।
३०. निर्देशन पालना गर्नुपर्ने: कार्यपालिकाले दिएका निर्देशनहरूको पालना गर्नु समितिको कर्तव्य हुनेछ।
३१. गाउँपालिकालार्ई आर्थिक दायित्व सृजना गर्न नहुने: गाउँपालिकाको स्वीकृति विना समितिले गाउँपालिकालार्ई थप आर्थिक भार पर्ने गरी दायित्व सृजना गर्नुहुँदैन।
३२. अधिकार प्रत्यायोजन गर्नसक्ने: समितिले आफूलाई प्राप्त अधिकारहरूमध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार अध्यक्ष, उपाध्यक्ष र सदस्य सचिवलार्ई प्रत्यायोजन गर्नसक्नेछ।
३३. कार्यविधिको पालना गर्नुपर्ने : यस कार्यविधिको पालना गर्नु गाउँपालिका भित्रको सरकारी अस्पतालको दायित्व हुनेछ।
३४. व्याख्या गर्ने अधिकार: यस कार्यविधिमा उल्लिखित कुनै प्रावधानको कार्यान्वयनमा कुनै द्विविधा उत्पन्न भई कार्यान्वयनमा बाधा आईपरेमा गाउँ कार्यपालिकाले सोको व्याख्या गर्नेछ।

३५. प्रचलित कानून बमोजिम हुने: यस कार्यविधिमा उल्लेख भएका विषयहरू यसै बमोजिम र यसमा उल्लेख नभएका विषयहरू प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।
३६. संशोधन गर्नुपरेमा: यस कार्यविधिमा उल्लेख भएका विषयहरूको संशोधन गर्नुपरेमा कार्यपालिकाबाट संसोधन हुनेछ।

अनुसूची -२

डिस्चार्ज सारांशको ढाँचा

.....अस्पताल डिस्चार्ज सारांश	
विरामीको नाम:	उमेर:
विरामीको ठेगाना:	सम्पर्क नं.
अस्पतालको वार्ड:	युनिट:
विरामीको परिचयपत्र नं./ दर्ता नं.	मिति:
समस्याहरू:	
परिक्षण विवरण:	प्रारम्भिक निदान:
	अन्तिम निदान:
उपचार प्रक्रिया र पद्धति:	
उपचारको क्रममा स्वास्थ्य संस्थामा रहेको अवधि: भर्ना भएको मिति र समय:	
अन्य आवश्यक कुराहरू/ सुझाव	सिफारिस औषधिको नाम, मात्रा र अवधि
अस्पताल पुनः आउने (Follow Up)	
..... इन्चार्जको हस्ताक्षर	

अनुसूची - ३

अस्पतालको छापको नमूना:

१. छापको नमूना: नेपालको निशान छापको लोगोको तल आधारभूत अस्पतालको नाम र अस्पताल रहेको ठेगाना रहनेछ।
२. छापको आकार: नेपाल सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

आज्ञाले
सन्तोष भट्टराई
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
मिति: २०८२/०९/१२।